

U S T A W A

z dnia ...

o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Art. 1. W ustawie z dnia z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571) w art. 177:

1) dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Stopień naukowy może być także nadany w dydaktyce określonej dziedziny nauki i dyscypliny naukowej, a stopień naukowy doktora może być także nadany w dydaktyce określonej dziedziny.”;

2) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Tytuł profesora nadaje się w dziedzinie albo w dziedzinie i dyscyplinie lub dyscyplinach. Tytuł profesora może być także nadany w dydaktyce określonej dziedziny albo dydaktyce określonej dziedziny i dyscypliny lub dyscyplin.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel wydania ustawy

Niniejsza ustawa ma umożliwić nadawanie stopni naukowych oraz tytułu profesora nie tylko w dziedzinach nauki lub dyscyplinach naukowych, ale także w dydaktykach określonych dziedzin nauki lub dyscyplin naukowych.

Należy wskazać:

- opisać skutki, jakie wynikają z niejasności przepisów - zamykanie zakładów, dydaktyki, mniej dydaktyków, brak rozwoju dydaktyk
- wpływ ww. na kształcenie nauczyciele
- dotąd podejmowane działania/rozmowy/petycje i ich skutek

Celem projektowanej ustawy jest umożliwienie nadawania stopni naukowych oraz tytułu profesora w dydaktykach poszczególnych dziedzin i dyscyplin nauki, co pozwoli na usunięcie istniejących barier systemowych ograniczających rozwój tego obszaru.

Obecny stan prawny nie przewiduje formalnego uznania dydaktyk przedmiotowych jako obszaru działalności naukowej. Prowadzi to do ich trwałej marginalizacji, zarówno w strukturach uczelni, jak i w systemie ewaluacji nauki. W konsekwencji obserwuje się zamykanie zakładów i katedr dydaktyki, zmniejszanie liczby specjalistów oraz utratę ciągłości badawczej. Brak możliwości przypisywania dorobku dydaktycznego do dyscyplin skutkuje ograniczonymi możliwościami awansu naukowego oraz obniżeniem atrakcyjności tej ścieżki kariery.

Niejasności systemowe mają bezpośredni wpływ na kształcenie nauczycieli. Ograniczenie liczby ośrodków dydaktycznych oraz brak stabilnych ścieżek rozwoju kadry prowadzą do deficytów kadrowych oraz osłabienia jakości przygotowania przyszłych nauczycieli. W dłuższej perspektywie skutkuje to pogorszeniem jakości edukacji szkolnej oraz narastającym niedoborem nauczycieli, szczególnie w obszarze przedmiotów ścisłych i przyrodniczych.

Problem ten został jednoznacznie zdiagnozowany przez środowisko akademickie, m.in. w reakcji na wystąpienia podczas posiedzenia sejmowych podkomisji ds. nauki i jakości

kształcenia w dniu 18 grudnia 2025 r. W następstwie tej debaty liczne środowiska naukowe oraz organizacje akademickie zgłosiły potrzebę pilnych zmian systemowych. Pomimo podejmowanych działań, w tym wystąpień do właściwego ministra oraz szerokiego poparcia ze strony towarzystw naukowych i władz uczelni, nie wdrożono dotąd skutecznych rozwiązań legislacyjnych.

W związku z powyższym wprowadzenie projektowanej ustawy jest niezbędne dla zapewnienia rozwoju dydaktyk przedmiotowych oraz poprawy jakości systemu edukacji.

II. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma zostać uregulowana

Należy wskazać:

- jak obecnie wygląda kształcenie dydaktyków
- jak obecnie wygląda nadawanie dr/hab/prof w zakresie dydaktyk
- jakie problemy praktyczne się pojawiają

Obecnie dydaktyki przedmiotowe nie posiadają formalnego statusu dyscypliny naukowej w polskim systemie klasyfikacji nauki. Skutkuje to ich funkcjonowaniem na marginesie działalności badawczej uczelni oraz brakiem spójnych mechanizmów rozwoju.

Kształcenie w zakresie dydaktyk odbywa się głównie jako element uzupełniający studiów kierunkowych. Studenci realizują dodatkowe moduły przygotowania pedagogicznego i dydaktycznego, jednak brak jest odrębnych ścieżek kształcenia dydaktyków jako naukowców.

System nadawania stopni naukowych nie umożliwia prowadzenia prac doktorskich i habilitacyjnych w dydaktykach jako samodzielnym obszarze badań. Osoby zainteresowane tym obszarem są zmuszone do realizowania swoich badań w ramach innych dyscyplin, co prowadzi do konieczności łączenia badań przedmiotowych z dydaktycznymi. W praktyce oznacza to znaczące utrudnienia organizacyjne i naukowe oraz ograniczenie liczby powstających prac badawczych w tym zakresie.

Dodatkowo system ewaluacji działalności naukowej nie sprzyja rozwojowi dydaktyk przedmiotowych. Publikacje dydaktyczne często mają niższą wartość punktową lub nie są

przypisywane do właściwych dyscyplin, a finansowanie badań dydaktycznych jest ograniczone. System premiuje publikacje o charakterze umiędzynarodowionym, co marginalizuje badania osadzone w krajowym kontekście edukacyjnym, mimo ich kluczowego znaczenia dla jakości kształcenia.

W praktyce prowadzi to do:

- *trudności w uzyskiwaniu stopni naukowych i awansu zawodowego,*
- *ograniczonego dostępu do finansowania badań,*
- *niestabilności zatrudnienia dydaktyków,*
- *zamykania jednostek dydaktycznych,*
- *pogłębiających się braków kadrowych w kształceniu nauczycieli.*

Konsekwencją tych zjawisk jest pogorszenie jakości przygotowania nauczycieli oraz negatywny wpływ na funkcjonowanie systemu edukacji.

III. Przewidywane skutki prawne wejścia aktu w życie

Należy wskazać:

- *co zmieni się w praktyce*
- *jakie pozytywne zmiany wystąpią w kształceniu dydaktyków i rozwoju dydaktyk przedmiotowych*

Wejście w życie projektowanej ustawy umożliwi formalne uznanie dydaktyk przedmiotowych jako obszaru działalności naukowej, w ramach którego możliwe będzie nadawanie stopni naukowych oraz tytułu profesora.

W praktyce pozwoli to na:

- *prowadzenie prac doktorskich i habilitacyjnych w dydaktykach bez konieczności ich przypisywania do innych dyscyplin,*
- *uznawanie dorobku naukowego dydaktyków w systemie ewaluacji,*
- *rozwój stabilnych ścieżek kariery naukowej,*

- *zwiększenie dostępności finansowania badań dydaktycznych.*

Zmiany te przyczynią się do odbudowy i rozwoju środowiska dydaktyków przedmiotowych oraz zwiększenia liczby specjalistów zajmujących się kształceniem nauczycieli. Uczelnie uzyskają możliwość tworzenia i rozwijania jednostek dydaktycznych oraz kształcenia własnych kadr w tym obszarze.

W dłuższej perspektywie regulacja doprowadzi do poprawy jakości kształcenia nauczycieli poprzez rozwój badań dydaktycznych i wdrażanie ich wyników w praktyce edukacyjnej. Wzmocnienie dydaktyk przedmiotowych wpłynie również na podniesienie prestiżu zawodu nauczyciela oraz zwiększenie zainteresowania tą ścieżką kariery.

Efektom będzie poprawa jakości edukacji szkolnej oraz lepsze przygotowanie uczniów, co ma istotne znaczenie dla rozwoju społecznego i gospodarczego państwa.

IV. Uwagi końcowe

Brak jest alternatywnych do uchwalenia projektowanej ustawy środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Z uwagi na proponowany zakres regulacji projektowanej ustawy, nie podlega ona notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Projektowana ustawa nie wymaga przedłożenia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.